Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Kennisnotitie

Voortgangsrapportage SPARK project 2026-2

RIVM

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

T 088 689 89 89

Auteur:
[redacted]
Centrum:
GZB
Contact:
[redacted]
Kenmerk:
KN-2026-0079
DOI:
10.21945/RIVM-KN-2026-0079
Datum:
24 september 2026

In 2024 kreeg het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) een additionele opdracht om wetenschappelijk onderzoek te doen naar de mogelijke relatie tussen bestrijdingsmiddelen en het ontstaan van de ziekte van Parkinson. Het project, met als acroniem SPARK (Strategies for regulatory assessment of PARKinson's disease), heeft als doel een teststrategie te ontwikkelen waarmee de mogelijke relatie tussen bestrijdingsmiddelen en de ziekte van Parkinson onderzocht kan worden. De opdracht is op 3 oktober 2024 gestart. Deze rapportage beschrijft de voortgang van het project van april tot september 2026.

De activiteiten voor dit project zijn ingedeeld in de volgende onderdelen:

1. De teststrategie en -methodes
2. De wetenschappelijke adviescommissie
3. Disseminatie van de onderzoeksresultaten
4. Stakeholders en communicatie
5. Projectmanagement

In deze voortgangsrapportage zal in worden gegaan op de voortgang van de onderdelen 1, 2, en 4.

1. De teststrategie en -methodes

Binnen het SPARK-project wordt een teststrategie uitgewerkt waarmee het effect van chemische stoffen op het ontstaan van de ziekte van Parkinson kan worden bepaald. Om tot deze teststrategie te komen is eerst een literatuuronderzoek gedaan om een actueel overzicht te krijgen van beschikbare testmethoden. Uit dit literatuuronderzoek volgen later in het project twee voorstellen: een voor het aanpassen van bestaande wettelijk verplichte veiligheidsstudies in knaagdieren en een voor een teststrategie die is gebaseerd op vernieuwende, bij voorkeur proefdiervrije, testmethodes.

Literatuurstudie
Het projectteam heeft potentieel geschikte modellen en testparameters getoetst aan bestaande kennis over het ontstaan van Parkinson bij de mens. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan de samenhang tussen de voorgestelde meetpunten in knaagdieren (in vivo) en de meetpunten in de vernieuwende testmethodes (in vitro). Het experimenteel werk om in vitro methodes op te zetten en te testen op hun geschiktheid voor opname in een teststrategie is recent gestart in het laboratorium van het RIVM.
Daarnaast is een voorstel opgesteld om de wettelijke veiligheidstesten in knaagdieren uit te breiden. Dit voorstel beschrijft de additionele meetpunten die toegevoegd kunnen worden aan internationaal geaccepteerde testrichtlijnen. Dit heeft als doel dat bij de uitvoer van (wettelijk verplichte) dierproeven voor veiligheidsbeoordeling van bestrijdingsmiddelen ook altijd informatie verzameld zal worden over mogelijke effecten op neurodegeneratieve ziekten zoals de ziekte van Parkinson.

De voorziene in vitro en in vivo testmethodes, en eventuele onzekerheden hieromtrent, worden voorgelegd aan de experts in de wetenschappelijke adviescommissie. De input vanuit de adviescommissie wordt gebruikt om het voorstel mogelijk aan te scherpen en te komen tot een wetenschappelijk onderbouwde aanpak met breed draagvlak bij de verschillende partijen betrokken bij de veiligheidsbeoordeling van bestrijdingsmiddelen.

Aansluiting bij lopend onderzoek
Naast het literatuuronderzoek werkt het RIVM blijvend aan aansluiting bij lopende nationale en internationale onderzoeksprojecten op gerelateerde onderwerpen (zie ook eerdere kennisnotities). Er is contact gelegd met ander lopend onderzoek op het gebied van Parkinson en chemische blootstelling om te bepalen onder welke voorwaarden methodes en data gedeeld kunnen worden.

2. De wetenschappelijke adviescommissie

Het opzetten van de hierboven genoemde teststrategieën zal gebeuren in samenspraak met verschillende deskundigen, zoals experts op het gebied van de ziekte van Parkinson, op het gebied van testmethodes en wet- en regelgeving, en onderzoekers van instanties die risico's van chemische stoffen beoordelen. Deze experts zijn samengebracht in een wetenschappelijke adviesraad.
De samenstelling van de groep vaste leden van de wetenschappelijke adviescommissie is compleet en de eerste bijeenkomst is gepland in Q4 van 2026.

4. Stakeholders en communicatie

Dit onderzoek gaat over een complex en maatschappelijk relevant onderwerp waar veel stakeholders bij betrokken zijn. Het onderzoek moet daarom zo helder mogelijk aan verschillende stakeholdergroepen gecommuniceerd worden. Als onderdeel hiervan wordt het SPARK-project gepresenteerd bij diverse groepen, zoals binnen de maatschappelijke klankbordgroep van het onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO2) en op wetenschappelijke congressen en bijeenkomsten.

Het SPARK-project heeft een Nederlandstalige en Engelstalige webpagina (https://www.rivm.nl/bestrijdingsmiddelen/spark en https://www.rivm.nl/en/bestrijdingsmiddelen/spark). Op de onderwerppagina is informatie te vinden over de aanpak, de voortgang en de resultaten van het project. Via deze pagina worden ook de voortgangsrapportages gepubliceerd. De informatie op de pagina wordt, waar van toepassing, periodiek geactualiseerd.